

Metodologija za utvrđivanje cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije

Metodologija je objavljena u "Službenom listu CG", br. [71/2022](#) i [37/2023](#).

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom metodologijom utvrđuju se pružaoci i vrste usluga koje obuhvataju regulaciju frekvencije i snage razmjene sistema, obezbjeđenje rezervi u snazi, regulaciju napona i isporuku reaktivne električne energije, način i postupak utvrđivanja cijena, rokova i uslova za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije, kao i alokacija troškova za obezbjeđenje usluga.

Principi

Član 2

Ova metodologija se zasniva na principima:

- 1) usklađivanja interesa pružalaca i korisnika usluga,
- 2) određivanja cijena na transparentan i nediskriminatoran način, zasnovan na objektivnim kriterijumima, i
- 3) obezbjeđivanja uslova za razvoj tržišta i konkurencije.

Značenje izraza

Član 3

(1) Izrazi upotrijebljeni u ovoj metodologiji imaju sljedeća značenja:

- 1) **cijena raspoloživosti kapaciteta (rezerve)** je cijena zakupa kapaciteta potrebnog za pružanje pomoćne usluge, koja se izražava u €/MWh;
- 2) **cijena korišćenja kapaciteta (rezerve)** je cijena za angažovanje kapaciteta za regulaciju frekvencije, odnosno za isporučenu i/ili primljenu energiju u okviru pružanja pomoćne usluge, a koja se izražava u €/MWh;
- 3) **finansijsko poravnanje neželjenih odstupanja (Financial Settlement of KΔf, ACE and ramping period - Fskar)** je proces poravnanja koji se vrši u skladu sa metodologijom za finansijsko poravnanje neželjenih odstupanja Evropske mreže operatora prenosnih sistema električne energije (u daljem tekstu: ENTSO-E), a koji se odnosi na tri komponente: zahtjev interkonekcije za održavanje frekvencije (KΔf), količine energije neželjenih odstupanja (ACE) i perioda primjene rampi na promjenu plana rada na granici obračunskog intervala (ramping period);
- 4) **netovanje odstupanja (imbalance netting)** predstavlja proces u kojem učestvuju operatori prenosnih sistema iz istovremenog aktiviranja rezerve automatskog oporavka frekvencije (aFRR-a) odgovarajuće korekcije inputa sekundarne regulacije;
- 5) **kontrolna (regulaciona) oblast** je najmanji dio interkonekcije povezanog elektroenergetskog sistema, koji ima sopstveni sistem za regulaciju frekvencije i snage razmjene i koji se, po pravilu, poklapa sa teritorijom neke države;
- 6) **kontrolni (regulacioni) blok** čine više susjednih regulacionih oblasti koje zajedno obezbjeđuju regulaciju frekvencije i snage razmjene u odnosu na druge regulacione blokove unutar interkonekcije;
- 7) **regulatorni period** čine jedna ili više kalendarskih godina za koje se utvrđuju regulatorno dozvoljeni prihod i cijene;
- 8) **tekući regulatorni period** je regulatorni period u kojem se podnosi zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena;
- 9) **prethodni regulatorni period** je regulatorni period koji prethodi tekućem regulatornom periodu;
- 10) **godina podnošenja zahtjeva** je godina u kojoj operator podnosi zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije i u kojoj Agencija utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod, cijene za korišćenje prenosnog sistema električne energije i cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije za regulatorni period, a, po pravilu, se podudara sa poslednjom godinom tekućeg regulatornog perioda i u indeksu formula se označava sa "t".

(2) Drugi izrazi u ovoj metodologiji imaju značenja utvrđena zakonom kojim se uređuje način obavljanja energetskih

djelatnosti (u daljem tekstu: Zakon) i propisima donijetim na osnovu ovog zakona.

(3) Ako operator prenosnog sistema podnese zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije u toku primjene privremenih cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije utvrđenih u skladu sa Zakonom, izrazi upotrijebljeni u ovoj metodologiji imaju sljedeće značenje:

1) tekući regulatorni period je regulatorni period koji prethodi godini u kojoj je započeta primjena privremenih cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije utvrđenih u skladu sa Zakonom;

2) godina podnošenja zahtjeva je godina koja prethodi godini u kojoj je započeta primjena privremenih cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije utvrđenih u skladu sa Zakonom i u indeksu formula se označava sa "t".

(4) Ako operator prenosnog sistema podnese zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije u toku primjene privremenih cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije utvrđenih u skladu sa Zakonom, u posljednjoj godini regulatornog perioda čije je trajanje utvrđeno u smislu Zakona i metodologije kojom se uređuje utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, izrazi upotrijebljeni u ovoj metodologiji imaju značenje iz stava 1 ovog člana.

Vrste usluga

Član 4

(1) Usluge koje su predmet ove metodologije (u daljem tekstu: usluge) su:

1) pomoćne sluge, i

2) usluge balansiranja.

(2) Pomoćne usluge obuhvataju:

1) primarnu regulaciju frekvencije, odnosno proces održavanja frekvencije (*Frequency Containment Process*);

2) sekundarnu regulaciju frekvencije i snage razmjene, odnosno proces automatskog oporavka frekvencije (*Frequency Restoration Process with automatic activation*);

3) tercijarnu regulaciju, odnosno proces ručnog oporavka frekvencije (*Frequency Restoration Process with manual activation*) i proces zamjene rezerve (*Reserve Replacement Process*);

4) regulaciju napona - reaktivne snage;

5) isporuku reaktivne električne energije;

6) ponovno pokretanje elektroenergetskog sistema iz beznaponskog stanja (*Black start*), odnosno mogućnost ostrvskog rada dijela sistema.

(3) Usluga balansiranja podrazumjeva promjenu proizvodnje ili potrošnje u objektima pružaoca usluge u cilju:

1) održavanja balansa između proizvodnje i potrošnje električne energije u realnom vremenu;

2) rješavanja problema zagušenja u prenosnom sistemu;

3) održavanja potrebnog nivoa rezervi za regulaciju sistema.

(4) Usluge iz stava 1 ovog člana bliže su, u tehničko-tehnološkom i eksploatacionom značenju, definisane propisom kojima se uređuje funkcionisanje prenosnog sistema električne energije (u daljem tekstu: pravila za funkcionisanje) i propisom kojim se uređuje način organizovanja i funkcionisanja tržišta električne energije (u daljem tekstu: tržišna pravila), u dijelu koji se odnosi na principe, balansne mehanizme i komercijalne ugovore koji se zaključuju u vezi sa pomoćnim uslugama i uslugama balansiranja.

Pružaoци usluga

Član 5

(1) Pružaoци usluga u Crnoj Gori su proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem i krajnji kupci koji imaju odgovarajuće tehničko-tehnološke mogućnosti i poslovni interes za pružanje takvih usluga.

(2) Pružaoци usluga u svrhu balansiranja mogu biti i snabdjevači i trgovci električnom energijom, kao i operatori prenosnih sistema iz drugih kontrolnih oblasti sa kojima je operator zaključio ugovor.

(3) Pružaoци usluga dužni su da na zahtjev operatora prenosnog sistema električne energije (u daljem tekstu: operator) bez odlaganja pruže pomoćne usluge.

(4) Usluge iz stava 3 ovog člana vrše se na osnovu ugovora zaključenog između operatora i pružaoca pomoćnih usluga, kojim se uređuju prava i obaveze ugovornih strana u pružanju i korišćenju pomoćnih usluga (u daljem tekstu: ugovor o pružanju pomoćnih usluga).

(5) Ugovor iz stava 4 ovog člana naročito sadrži: vrstu usluge, podatke o objektu iz kojeg se pruža pomoćna usluga (osim ako je pružalac usluge snabdjevač ili trgovac), osnovne tehničke parametre, cijenu i period na koji se ugovor zaključuje.

Nabavka usluga

Član 6

- (1) Operator vrši nabavku usluga u okviru djelatnosti prenosa električne energije.
- (2) Operator je dužan da utvrdi godišnji plan potreba za nabavku usluga i godišnji plan troškova za njihovu nabavku.
- (3) Planove iz stava 2 ovog člana operator utvrđuje za svaku godinu regulatornog perioda.
- (4) Plan potreba za nabavku usluga iz stava 2 ovog člana je sastavni dio energetskeg bilansa Crne Gore, za svaku godinu regulatornog perioda.
- (5) Ako energetske bilans nije utvrđen za sve godine regulatornog perioda, operator vrši procjenu potreba za godine regulatornog perioda za koje bilans nije utvrđen.
- (6) Obezbeđenje pomoćnih usluga operator vrši putem javnih poziva.
- (7) Pružaoci pomoćnih usluga iz Crne Gore dužni su da daju ponude u postupku koji sprovodi operator, do nivoa rezervi koje se obavezno obezbeđuju iz sopstvenih izvora, utvrđenih energetskeg bilansom ili aktima operatora.

Usluge koje se pružaju bez naknade

Član 7

Bez naknade se pružaju usluge:

- 1) primarne regulacije;
- 2) regulacije napona;
- 3) ponovnog pokretanja sistema nakon poremećaja (*Black start*).

Usluge za koje se plaća naknada

Član 8

Uz naknadu se pružaju usluge:

- 1) sekundarne regulacije;
- 2) tercijarne regulacije;
- 3) isporuke reaktivne energije;
- 4) usluge balansiranja.

II. POMOĆNE USLUGE ZA KOJE SE PLAĆA NAKNADA

1. Sekundarna regulacija

Usluga sekundarne regulacije

Član 9

(1) Sekundarna regulacija je automatska, centralizovana funkcija čiji je cilj da se povećanjem proizvodnje (regulacija nagore) ili smanjenjem proizvodnje (regulacija nadolje) u proizvodnim objektima pružaoca usluge, obezbijedi održavanje frekvencije i programa razmjene snage sa susjednim kontrolnim (regulacionim) oblastima na zadatoj vrijednosti.

(2) Opseg rezerve sekundarne regulacije na mjesečnom nivou utvrđuje se u skladu sa pravilima za funkcionisanje.

(3) Kapacitet sekundarne regulacije je dio opsega rezerve sekundarne regulacije između radne tačke generatora utvrđene voznim redom i maksimalne vrijednosti tog opsega ugovorene za određeni period.

(4) Usluga sekundarne regulacije sastoji se od:

1) usluge za raspoloživost, kojom pružalac usluge garantuje raspoloživost svog proizvodnog kapaciteta za potrebe operatora, i

2) usluge za korišćenje, koju pružalac usluge po zahtjevu operatora ostvaruje isporukom i/ili prijemom električne energije kroz angažovanje kapaciteta sekundarne regulacije u svojoj proizvodnoj jedinici u automatskom režimu rada, s tim što se isporuka energije pri regulaciji nagore vrši od strane pružaoca usluge prema operatoru, a pri regulaciji nadolje od strane operatora prema pružaocu usluge.

Pružaoци usluga sekundarne regulacije

Član 10

(1) Pružaoci usluga sekundarne regulacije su proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem.

(2) Proizvođači iz stava 1 ovog člana dužni su da pružaju uslugu sekundarne regulacije u skladu sa Zakonom, pravilima za funkcionisanje i ovom metodologijom.

(3) Ako pružaoci usluga sekundarne regulacije sa teritorije Crne Gore nijesu u mogućnosti da pruže uslugu sekundarne regulacije, operator je dužan da od operatora prenosnog sistema ili proizvođača iz susjedne kontrolne (regulacione)

oblasti, odnosno na tržištu pomoćnih usluga, obezbijedi sekundarnu regulaciju u skladu sa pravilima za funkcionisanje.

(4) U cilju optimizacije istovremenog aktiviranja sekundarne regulacije u suprotnim smjerovima, pružaoci usluge mogu biti operatori prenosnih sistema iz drugih kontrolnih oblasti sa kojima je operator zaključio ugovor.

Osnovi za plaćanje usluge sekundarne regulacije

Član 11

Usluga sekundarne regulacije plaća se po osnovu:

- 1) raspoloživosti (rezervisanja) kapaciteta, i
- 2) korišćenja kapaciteta sekundarne regulacije.

Cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije

Član 12

(1) Cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije je ista za sve generatore u Crnoj Gori i izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$CSK_{t+n} = CSK_{t+n-1} * (1 + I_{t+n})$$

gdje je:

CSK - cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije, koja se izražava u €/MW;

I - projektovana inflacija u Crnoj Gori, koju objavljuje organ državne uprave nadležan za poslove statistike, a koja se izražava u %;

t - godina podnošenja zahtjeva;

n - 1, 2, ..., k;

k - broj godina regulatornog perioda.

(2) U slučajevima raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije samo u jednom smjeru, cijena raspoloživosti kapaciteta iz stava 1 ovog člana umanjuje se za 50%.

(3) Ako podaci o projektovanoj inflaciji u Crnoj Gori za godinu t+n iz stava 1 ovog člana nijesu objavljeni od strane organa državne uprave nadležnog za poslove statistike do donošenja odluke o utvrđivanju prihoda i cijena, koriste se podaci o projektovanoj inflaciji za godinu t.

Trošak obezbjeđenja raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije

Član 13

(1) Planirani godišnji trošak za nabavku usluge raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$TSR_{t+n} = \sum_{m=1}^{12} KSR_{t+n}^m * CSK_{t+n} * FK_{t+n}^m$$

gdje je:

TSR_{t+n} - planirani godišnji trošak raspoloživosti kapaciteta za sekundarnu regulaciju u godini t+n, koji se izražava u €/god;

KSR_{t+n}^m - kapacitet sekundarne regulacije tokom mjeseca "m", za svaki mjesec u godini t+n, planiran energetske bilansom ili procijenjen od strane operatora za godine regulatornog perioda za koje nije planiran energetske bilansom, koji se izražava u MW;

CSK_{t+n} - cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije, utvrđena u skladu sa članom 12 ove metodologije za godinu t+n, koja se izražava u €/MW/mjesec;

FK_{t+n}^m - faktor kvaliteta u godini t+n, iz stava 4 ovog člana;

t - godina podnošenja zahtjeva;

n - 1, 2, ..., k;

k - broj godina regulatornog perioda.

(2) Kapacitet sekundarne regulacije je dio rezerve sekundarne regulacije između radne tačke utvrđene voznim redom i maksimalne vrijednosti opsega za generator "g" tokom mjeseca "m".

(3) Za potrebe utvrđivanja troškova, operator planira kapacitete rezerve u skladu sa zaključenim ugovorima o pružanju pomoćnih usluga.

(4) Kvalitet sekundarne regulacije mjeri se faktorom kvaliteta (FK_{t+n}^m) koji, za definisani period rada, predstavlja odnos broja sati u kojima je regulacija bila prihvatljivog kvaliteta i ukupnog broja sati u tom periodu u kojem je regulacija bila aktivna.

(5) Operator je dužan da kontinuirano prati kvalitet sekundarne regulacije.

(6) Sekundarna regulacija je prihvatljivog kvaliteta ako je kontinuirana promjena aktivne snage generatora u regulaciji usaglašena sa odredbama pravila za funkcionisanje, a količina energije proizvedene u sekundarnoj regulaciji tokom svakog sata ne odstupa više od $\pm 5\text{MWh/h}$ od satnog integrala regulacionog zahtjeva.

(7) Količina energije proizvedene u sekundarnoj regulaciji utvrđuje se kao integral razlike trenutne snage generatora u regulaciji i njegove bazne snage, odvojeno računato za regulaciju nagore i regulaciju nadolje.

(8) Ako je vrijednost faktora kvaliteta (FK_{t+n}^m) manja od 0,9, operator ne plaća naknadu za raspoloživost kapaciteta sekundarne regulacije za odnosni mjesec.

(9) Pri planiranju troškova obezbjeđenja raspoloživosti, za faktor kvaliteta uzima se vrijednost 0,9.

Cijena korišćenja kapaciteta sekundarne regulacije

Član 14

(1) Cijena korišćenja kapaciteta sekundarne regulacije za regulaciju nagore utvrđuje se ugovorom o pružanju pomoćnih usluga i ne može biti viša od cijene utvrđene na osnovu sljedeće formule:

$$C_{\text{sec}+} = \text{HUPX}_{\text{hi}} + 0,4 * \text{HUPX}_{\text{hi}}$$

gdje je:

$C_{\text{sec}+}$ - ograničenje cijene korišćenja usluge sekundarne regulacijena nagore (€/MWh);

HUPX_{hi} - cijena električne energije na dan unaprijed tržištu na berzi u Budimpešti – Hungarian Power Exchange (HUPX), za odgovarajući sat (€/MWh), gdje je =1,2,...24.

Cijena korišćenja kapaciteta sekundarne regulacije za regulaciju nadolje utvrđuje se ugovorom o pružanju pomoćnih i ne može biti niža od cijene utvrđene na osnovu sljedeće formule:

$$C_{\text{sec}-} = \text{HUPX}_{\text{hi}} - 0,4 * \text{HUPX}_{\text{hi}}$$

gdje je:

$\frac{C_{\text{sec}-}}{\text{HUPX}_{\text{hi}}}$ - ograničenje cijene korišćenja usluge sekundarne regulacije nadolje (€/MWh);

- cijena električne energije na dan unaprijed tržištu na berzi u Budimpešti – Hungarian Power Exchange (HUPX), za odgovarajući sat (€/MWh), gdje je =1,2,...24.

(3) Izuzetno, ako se usluga pruža iz protočne hidroelektrane, pri dotocima većim od instalisane snage elektrane, cijena korišćenja sekundarne regulacije za aktiviranje nadolje (C_{neg}) može biti niža od cijene iz stava 2 ovog člana, ali ne niža od 0,01 €/MWh, osim u slučaju kada je referentna cijena HUPX_{hi} niža od 0 €/MWh u kojem slučaju se primjenjuje formula iz stava 2 ovog člana.

(4) Pri korišćenju kapaciteta sekundarne regulacije, za povećanja proizvodnje (regulacija nagore), operator plaća pružaocu usluge, dok za smanjenje proizvodnje (regulacija nadolje), pružalac usluge plaća operatoru.

(5) Izuzetno od stava 4 ovog člana, u slučaju kada je referentna cijena HUPX_{hi} niža od 0 €/MWh, za povećanja proizvodnje (regulacija nagore), pružalac usluge plaća operatoru, dok za smanjenje proizvodnje (regulacija nadolje), operator plaća pružaocu usluge.

Obračun i fakturisanje

Član 15

(1) Obračun za izvršenu uslugu sekundarne regulacije vrši se na mjesečnom nivou na osnovu izvještaja o raspoloživosti i korišćenju usluge sekundarne regulacije, usaglašenog između operatora i pružaoca usluge.

(2) Pružalac usluge sekundarne regulacije dostavlja operatoru fakturu za izvršenu uslugu na osnovu izvještaja iz stava 1 ovog člana.

(3) U slučaju sekundarne regulacije nadolje, operator dostavlja fakturu pružaocu usluge na osnovu izvještaja iz stava 1 ovog člana.

2. Tercijarna regulacija

Usluga tercijarne regulacije

Član 16

(1) Pozitivna rezerva tercijarne regulacije, po pravilu, odgovara snazi najveće proizvodne jedinice u sistemu čiji je rad planiran u odnosnom periodu, a negativna rezerva tercijarne regulacije odgovara snazi najveće potrošačke jedinice čiji je rad planiran u istom periodu.

(2) Usluga tercijarne regulacije sastoji se od:

1) usluge za raspoloživost, kojom pružalac usluge garantuje raspoloživost svog proizvodnog kapaciteta ili smanjenje sopstvene potrošnje, zbog potreba operatora, i

2) usluge za korišćenje, koja može biti:

- regulacija nagore, koju pružalac usluge po zahtjevu operatora ostvaruje isporukom električne energije kroz angažovanje kapaciteta tercijarne regulacije u svojoj proizvodnoj jedinici, odnosno smanjenjem sopstvene potrošnje ako je pružalac usluge krajnji kupac, ili

- regulacija nadolje, koju pružalac usluge ostvaruje prijemom energije po zahtjevu operatora, kroz smanjenje angažovane snage u svojoj proizvodnoj jedinici.

(3) Isporuka energije pri regulaciji nagore vrši se od pružaoca usluge prema operatoru, a pri regulaciji nadolje od operatora prema pružaocu usluge.

Pružaoци usluge tercijarne regulacije

Član 17

(1) Pružaoци usluge tercijarne regulacije su proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem i krajnji kupci koji imaju odgovarajuće tehničko-tehnološke mogućnosti i poslovni interes da pružaju takvu uslugu.

(2) Proizvođači iz stava 1 ovog člana dužni su da pružaju uslugu tercijarne regulacije u skladu sa Zakonom, pravilima za funkcionisanje i ovom metodologijom.

(3) Uslugu tercijarne regulacije za dio rezerve koji se ne može obezbijediti u Crnoj Gori, operator obezbjeđuje zaključivanjem ugovora sa drugim operatorima ili energetskim subjektima iz druge kontrolne (regulacione) oblasti.

Obezbjeđivanje usluge tercijarne regulacije

Član 18

Tercijarna regulacija obezbjeđuje se kao:

1) obavezna usluga, kojom je pružalac usluge dužan da obezbjedi raspoloživost, a operator je dužan da plati ukupan ugovoreni kapacitet;

2) fleksibilna usluga, kojom je pružalac usluge dužan da obezbjedi raspoloživost kapaciteta u periodu za koji je u ugovorenom roku potvrdio mogućnost isporuke, a operator je dužan da plati raspoloživost prihvaćenog dijela potvrđenog kapaciteta; ili

3) kratkoročna usluga, kojom se vrši isporuka i/ili prijem energije, a koristi se u periodima kada obavezne i fleksibilne usluge nijesu raspoložive ili u periodima kad je to ekonomski isplativije.

Postupak nabavke obaveznih i fleksibilnih usluga tercijarne regulacije

Član 19

(1) Ako se obezbjeđenje nabavke obaveznih i fleksibilnih usluga tercijarne regulacije vrši putem javnog poziva za dostavljanje ponuda, operator propisuje uslove i način vrednovanja dostavljenih ponuda.

(2) Ponuda za pružanje obaveznih i fleksibilnih usluga tercijarne regulacije naročito sadrži:

1) period za koji se nude usluge;

2) ponuđeni kapacitet (MW);

3) cijenu za raspoloživost (€/MW) i cijenu za korišćenje (€/MWh).

(3) Operator i izabrani pružalac usluga zaključuju ugovor o pružanju pomoćnih usluga, koji naročito sadrži:

1) periode u kojima se pružaju usluge;

2) ugovorene kapacitete (MW);

3) cijenu za raspoloživost (€/MW) i/ili cijenu za korišćenje (€/MWh);

4) ograničenja u pružanju/korišćenju usluga; i

5) postupanje u slučaju neadekvatne isporuke.

(4) Nabavka i isporuka usluga tercijarne regulacije od operatora prenosnih sistema iz interkonekcije vrši se u skladu sa ugovorom kojim se reguliše rad kontrolnog (regulacionog) bloka čiji je operator član i drugim ugovorima koji regulišu razmjenu energije za potrebe balansiranja sistema i prevazilaženje havarijskih situacija.

Potvrđivanje raspoloživosti fleksibilnih usluga tercijarne regulacije

Član 20

(1) Pružalac fleksibilne usluge tercijarne regulacije dužan je da u ugovorenom roku dostavi ponudu sa obimom usluga koje je spreman da stavi na raspolaganje operatoru u narednom periodu.

(2) Operator je dužan da u ugovorenom roku obavijesti pružaoca usluge da li prihvata ponuđenu raspoloživost fleksibilnih usluga tercijarne regulacije.

(3) Operator nema obavezu plaćanja za raspoloživost u periodima za koje ponuda nije prihvaćena.

Nabavka kratkoročnih usluga tercijarne regulacije

Član 21

(1) U skladu sa članom 18 tačka 3 ove metodologije, operator određuje periode kada će uslugu tercijarne regulacije obezbijediti putem kratkoročnih usluga.

(2) Operator i zainteresovani pružalac kratkoročnih usluga tercijarne regulacije zaključuju okvirni sporazum o kupoprodaji električne energije.

(3) Operator dostavlja pružaocu iz stava 2 ovog člana zahtjev za davanje ponude kratkoročne usluge tercijarne regulacije, koji naročito sadrži dijagram isporuke/prijema energije i mjesto isporuke.

(4) Ponuda pružaoca kratkoročnih usluga tercijarne regulacije naročito sadrži:

1) dijagram isporuke/prijema električne energije;

2) cijenu energije (€/MWh);

3) mjesto isporuke.

(5) Kod kratkoročnih usluga ne vrši se plaćanje za raspoloživost kapaciteta.

Osnovi za plaćanje usluge tercijarne regulacije

Član 22

Usluga tercijarne regulacije plaća se po osnovu:

1) raspoloživosti pozitivne rezerve, i

2) korišćenja kapaciteta tercijarne regulacije.

Cijena raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije

Član 23

(1) Cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije izračunava se primjenom sljedećih formula:

$$CTK_{t+n}^{+NT} = 0,2 * CTK_{t+n}$$

$$CTK_{t+n}^{+VT} = CTK_{t+n}$$

$$CTK_{t+n}^{+VT1} = 3 * CTK_{t+n}^{+VT}$$

$$CTK_{t+n} = 0,2 * \frac{CSK_{t+n}}{8760}$$

gdje je:

CTK_{t+n}^{+NT} - cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije u godini t+n (€/MW/h), u periodu niže tarife (svakog dana, u periodu od 0 do 8 i od 22 do 24 sata);

CTK_{t+n}^{+VT} - cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije u godini t+n (€/MW/h), u periodu više tarife (svakog dana, u periodu od 8 do 17 i od 21 do 22 sata);

CTK_{t+n}^{+VT1} - cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije u godini t+n (€/MW/h), u periodu više tarife 1 (svakog dana, u periodu od 17 do 21 sati);

CTK_{t+n} - cijena raspoloživosti pozitivne rezerve tercijarne regulacije u godini t+n, (€/MW/h);

CSK_{t+n} - cijena raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije u godini t+n, utvrđena u skladu sa članom 12 stav 1 ove metodologije, (€/MW);

n - 1, 2, ..., k;

k - broj godina regulatornog perioda.

(2) Cijena raspoloživosti negativne rezerve tercijarne regulacije je 0 €/MW/h.

Trošak obezbjeđenja raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije

Član 24

Godišnji trošak za raspoloživost dijela rezerve tercijarne regulacije, koji se obezbjeđuje od pružalaca u Crnoj Gori, izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$TTR_{t+n} = \sum_{m=1}^{12} KTR_{t+n}^m * CTK_{t+n}$$

gdje je:

TTR_{t+n} - trošak za raspoloživost rezerve tercijarne regulacije u godini t+n (€);

KTR_{t+n}^m - kapacitet tercijarne regulacije tokom mjeseca "m", za svaki mjesec u godini t+n, planiran energetskim bilansom ili procijenjen od strane operatora za godine regulatornog perioda za koje nije planiran bilansom (MW);

CTK_{t+n} - cijena raspoloživosti rezerve tercijarne regulacije u godini t+n, utvrđena u skladu sa članom 23 stav 1 ove metodologije (€/MW).

n - 1, 2, ..., k

k - broj godina regulatornog perioda.

Cijena korišćenja kapaciteta tercijarne regulacije

Član 25

(1) Cijena usluge tercijarne regulacije koja se obezbjeđuje iz izvora u Crnoj Gori za regulaciju nagore utvrđuje se ugovorom o pružanju pomoćnih usluga i ne može biti viša od cijene utvrđene na osnovu sljedeće formule:

$$C_{terc+} = HUPX_{hi} + 0,3 * HUPX_{hi}$$

gdje je:

C_{terc+} - ograničenje cijene korišćenja usluge tercijarne regulacije nagore (€/MWh);

$HUPX_{hi}$ - cijena električne energije na dan unaprijed tržištu na berzi u Budimpešti – Hungarian Power Exchange (HUPX), za odgovarajući sat (€/MWh), gdje je =1,2,...24.

(2) Cijena usluge tercijarne regulacije koja se obezbjeđuje iz izvora u Crnoj Gori za regulaciju nadolje utvrđuje se ugovorom o pružanju pomoćnih usluga i ne može biti viša od cijene utvrđene na osnovu sljedeće formule:

$$C_{terc-} = HUPX_{hi} - 0,3 * HUPX_{hi}$$

gdje je:

C_{terc-} - ograničenje cijene korišćenja usluge tercijarne regulacije nadolje (€/MWh);

$HUPX_{hi}$ - cijena električne energije na dan unaprijed tržištu na berzi u Budimpešti – Hungarian Power Exchange (HUPX), za odgovarajući sat (€/MWh), gdje je =1,2,...24.

(3) Za uslugu tercijarne regulacije koja se ne obezbjeđuje iz izvora u Crnoj Gori ne primjenjuju se ograničenja iz st. 1 i 2 ovog člana.

(4) Pružalac usluge iz st. 1 i 2 ovog člana može ponuditi više cijena za korišćenje u okviru ukupnog ponuđenog opsega, zavisno od izvora i uslova korišćenja.

Nabavka usluge tercijarne regulacije od krajnjih kupaca

Član 26

(1) U cilju zadovoljavanja potreba za pomoćnim uslugama i balansiranjem sistema pod najpovoljnijim uslovima, operator određuje periode kada će uslugu tercijarne regulacije obezbijediti od zainteresovanih krajnjih kupaca, putem smanjenja potrošnje električne energije.

(2) U slučaju iz stava 1 ovog člana, operator će od zainteresovanih krajnjih kupaca zahtijevati da dostave ponudu za pružanje usluge.

(3) Ponuda iz stava 2 ovog člana naročito sadrži:

1) dijagram smanjenja potrošnje (MWh/h);

2) cijenu (€/MWh); i

3) mjesto isporuke.

(4) Operator i zainteresovani krajnji kupac zaključuju okvirni sporazum o pružanju usluga putem smanjenja potrošnje električne energije

(5) Cijena raspoloživosti kapaciteta tercijarne regulacije ne može biti veća od cijene iz člana 23 ove metodologije u odgovarajućoj tarifi.

(6) Cijena korišćenja kapaciteta tercijarne regulacije ne može biti veća od dvostruke vrijednosti maksimalne cijene utvrđene u skladu sa članom 25 ove metodologije.

Korišćenje kapaciteta tercijarne regulacije

Član 27

(1) Tercijarna regulacija aktivira se po nalogu operatora i može biti regulacija nagore ili regulacija nadolje.

(2) Pružalac usluge tercijarne regulacije dužan je da postupa po nalogu operatora za aktiviranje kapaciteta tercijarne regulacije podizanjem ili spuštanjem snage generatora, odnosno samo spuštanjem potrošnje - samoredukcijom, ako je pružalac usluge krajnji kupac.

(3) Pri aktiviranju kapaciteta tercijarne regulacije, ako po nalogu operatora dođe do povećanja proizvodnje (regulacija nagore), usluga se plaća pružaocu, a ako dođe do smanjenja proizvodnje pružalac usluge plaća operatoru.

Neadekvatnost isporuke

Član 28

(1) Neadekvatnom isporukom u određenom satu smatra se isporuka prilikom koje isporučena energija za više od 25% odstupa od naloga operatora za angažovanje tercijarne regulacije.

(2) Isporučena energija po osnovu tercijarne regulacije u određenom satu se utvrđuje kao razlika ostvarene proizvodnje i zbira proizvodnje planirane dnevnim planom rada angažovanih proizvodnih jedinica i energije isporučene po osnovu angažovanja sekundarne regulacije.

(3) U slučaju neadekvatnosti isporuke u smislu stava 1 ovog člana, operator ne plaća isporučiocu naknadu za raspoloživost, za svaki sat neadekvatne isporuke.

(4) U slučaju neadekvatnosti isporuke u smislu stava 1 ovog člana, pružalac usluge plaća operatoru iznos u visini dvostruke vrijednosti naknade za rezervaciju tercijarne rezerve u tom satu, koji ne može biti veći od mjesečne naknade za rezervaciju tercijarne rezerve, obračunate u skladu sa ugovorenim obimom isporuke.

Neraspoloživost usluge rezervisanje kapaciteta

Član 29

(1) Neraspoloživost usluge rezervisanja kapaciteta utvrđuje se na osnovu konačnog dnevnog plana rada proizvodnih jedinica, koju je pružalac usluge dužan da dostavi operatoru.

(2) Neraspoloživost usluge rezervisanja kapaciteta se utvrđuje za svaki MWh/h ugovorene rezerve, kao razlika ugovorene rezerve i prijavljene rezerve dnevnim planom rada iz stava 1 ovog člana.

(3) U slučaju neraspoloživosti usluge rezervisanja kapaciteta, operator ne plaća isporučiocu naknadu za rezervaciju, za svaki MWh/h neraspoloživosti usluge.

(4) U slučaju neraspoloživosti usluge rezervisanja kapaciteta, pružalac usluge plaća operatoru iznos u visini dvostruke vrijednosti naknade za rezervaciju tercijarne rezerve u tom satu, koji ne može biti veći od mjesečne naknade za rezervaciju tercijarne rezerve.

Obračun i fakturisanje

Član 30

(1) Obračun za pruženu uslugu tercijarne regulacije vrši se na osnovu izvještaja o ostvarenim uslugama, koji je usaglašen između operatora i pružaoca usluge.

(2) Obračun iz stava 1 ovog člana i fakturisanje vrši se na mjesečnom nivou.

3. Isporka reaktivne električne energije

Prekomjerno preuzeta reaktivna energija

Član 31

(1) Prekomjerno preuzeta reaktivna električna energija predstavlja razliku između stvarno preuzete, tj. izmjerene reaktivne energije i reaktivne energije koja odgovara faktoru snage = 0,95, odnosno prekomjerno preuzeta reaktivna energija se utvrđuje kao razlika između stvarno preuzete reaktivne energije i količine koja se utvrđuje kao 33% preuzete (izmjerene) aktivne električne energije, za isti period.

(2) Prekomjerno preuzetu reaktivnu energiju kupci plaćaju po tarifnim stavovima koji iznose 20% od cijene aktivne energije za domaćinstva (osnovni tarifni model), koju utvrđuje snabdjevač koji je imao status javnog snabdjevača, dok kupci koji energiju preuzimaju sa faktorom snage $\cos \varphi \geq 0,95$ ne plaćaju reaktivnu energiju.

(3) Krajnji kupac koji po nalogu operatora ili operatora distributivnog sistema električne energije isključuje svoje uređaje za kompenzaciju reaktivne energije, ne plaća prekomjerno preuzetu reaktivnu energiju za period u kojem su uređaji za kompenzaciju bili isključeni.

(4) Prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije, za sve godine regulatornog perioda, planira se na osnovu prosječno ostvarenog prihoda u posljednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama tekućeg regulatornog perioda za koje postoje konačni podaci.

(5) Ako operator prenosnog sistema podnese zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije u toku primjene privremenih cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije utvrđenih u skladu sa Zakonom, prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije planira se za preostale kalendarske godine regulatornog perioda čije je trajanje utvrđeno u smislu Zakona i metodologije kojom se uređuje utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, na osnovu prosječno ostvarenog prihoda u posljednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama tekućeg regulatornog perioda za koje postoje konačni podaci, osim za poslednju godinu tekućeg regulatornog perioda.

(6) Ako operator prenosnog sistema zahtjev iz stava 5 ovog člana podnese u posljednjoj godini regulatornog perioda čije je trajanje utvrđeno u smislu Zakona i metodologije kojom se uređuje utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije, prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije planira se u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(7) Prihod od prekomjerno preuzete reaktivne električne energije pripada proizvođačima priključenim na prenosni sistem i operatoru, srazmjerno učešću elektrana i prenosnog sistema u generisanju ukupne reaktivne energije predate distributivnom sistemu i krajnjim kupcima priključenim na prenosni sistem.

(8) Podatke o učešću u proizvodnji ukupne reaktivne energije koja je u prethodnoj godini predata distributivnom sistemu i krajnjim kupcima priključenim na prenosni sistem, objavljuje operator na osnovu relevantnih mjerenja.

Prihod operatora od reaktivne energije Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (u daljem tekstu: Agencija) tretira kao ostali prihod, u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda operatora.

III. USLUGE BALANSIRANJA

Balansiranje sistema

Član 32

(1) Balansiranje sistema električne energije obuhvata sve radnje i procese u svim vremenskim intervalima preko kojih operator sistema obezbjeđuje kontinuirano održavanje planirane snage razmjene, systemske frekvencije u prethodno utvrđenom opsegu stabilnosti, održavanje količina rezervi potrebnih prema procesu stabilnosti frekvencije, procesu ponovnog uspostavljanja frekvencije i procesu zamjene rezervi u pogledu zahtijevanog kvaliteta.

(2) Količinsko odstupanje se plaća po cijenama utvrđenim tržišnim pravilima, na osnovu cijene iz člana 33 stav 3 ove metodologije.

Osnovna cijena odstupanja

Član 33

(1) Osnovna cijena odstupanja je jedinstvena cijena po kojoj je svaki nosilac balansne odgovornosti dužan da plaća balansnu energiju za pokrivanje svojih pozitivnih odstupanja unutar zone tolerancije, odnosno po kojoj će mu biti plaćena njegova negativna odstupanja unutar zone tolerancije, u odnosnom obračunskom intervalu.

(2) Osnovna cijena odstupanja odražava stvarne troškove operatora u procesu balansiranja sistema.

(3) Osnovna cijena odstupanja u obračunskom intervalu određuje se kao prosječna cijena nabavke ili isporuke energije za potrebe balansiranja sistema u tom intervalu i izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$C_o = \frac{T_s + T_t + T_{fp} + T_{in}}{E_s + E_t + E_{fp} + E_{in}}$$

gdje je:

C_o - osnovna cijena odstupanja u obračunskom intervalu (€/MWh);

T_s - ukupni trošak (pozitivni predznak) ili prihod (negativan predznak) od korišćenja sekundarne regulacije tokom

obračunskog intervala;

T_t - ukupni trošak (pozitivan predznak) ili prihod (negativan predznak) od korišćenja tercijarne regulacije i razmjene druge energije za potrebe balansiranja tokom obračunskog intervala;

T_{fp} - ukupni trošak (pozitivan predznak) ili prihod (negativan predznak) u obračunskom intervalu ostvaren usljed finansijskog poravnanja neželjenih odstupanja;

T_{in} - ukupni trošak (pozitivni predznak) ili prihod (negativan predznak) od netovanja odstupanja kontrolne oblasti Crne Gore sa susjednim operatorima prenosnog sistema tokom obračunskog intervala;

E_s - energija preuzeta (pozitivan predznak) ili predata (negativan predznak) po osnovu korišćenja sekundarne regulacije;

E_t - energija preuzeta (pozitivan predznak) ili predata (negativan predznak) po osnovu korišćenja tercijarne regulacije i razmjene druge energije za potrebe balansiranja tokom obračunskog intervala;

E_{fp} - preuzeta (pozitivan predznak) ili predata (negativan predznak) energija neželjenih odstupanja u obračunskom intervalu;

E_{in} - energija preuzeta (pozitivan predznak) ili predata (negativan predznak) po osnovu netovanja odstupanja kontrolne oblasti Crne Gore sa susjednim operatorima prenosnog sistema tokom obračunskog intervala.

(4) Ako je u nekom obračunskom intervalu suma E_s , E_t i E_{fp} jednaka nuli, za osnovnu cijenu odstupanja u tom intervalu uzeće se cijena finansijskog poravnanja neželjenih odstupanja ostvarena primjenom ENTSO-E metodologije za finansijsko poravnanje neželjenih odstupanja.

IV. ALOKACIJA TROŠKOVA ZA NABAVKU USLUGA

Alokacija troškova

Član 34

(1) Troškovi pomoćnih usluga nadoknađuju se na sljedeći način:

1) troškovi obezbjeđenja raspoloživosti kapaciteta sekundarne regulacije i troškovi obezbjeđenja raspoloživosti kapaciteta tercijarne regulacije, utvrđeni u skladu ovom metodologijom, nadoknađuju se kroz cijenu za korišćenje prenosnog sistema koju plaćaju svi korisnici prenosnog sistema;

2) troškove korišćenja kapaciteta sekundarne regulacije, tercijarne regulacije, finansijskog poravnanja neželjenih odstupanja, utvrđene u skladu sa ovom metodologijom, plaćaju korisnici prenosnog sistema koji su prouzrokovali debalans, u skladu sa balansnim mehanizmom, koji je bliže uređen tržišnim pravilima.

(2) Troškovi operatora za nabavku usluga iz stava 1 tačka 1 ovog člana, čine sastavni dio troškova operatora na koje se ne može uticati, u skladu sa propisom kojom se utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i cijene za korišćenje prenosnog sistema električne energije.

(3) Operator ne može ostvariti dobit ili gubitak u poslovanju po osnovu obezbjeđenja pomoćnih i usluga balansiranja.

(4) Ako na kraju godine regulatornog perioda, nakon izvršenog obračuna odstupanja i sprovedenog sistema finansijskog poravnanja, u skladu sa ovom metodologijom i tržišnim pravilima, preostane dio sredstava, Agencija ta sredstva tretira kao ostale prihode u postupku utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda operatora i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije.

V. POSTUPAK UTVRĐIVANJA CIJENA ZA PRUŽANJE USLUGA

Podnošenje zahtjeva

Član 35

(1) Zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja, operator podnosi Agenciji najkasnije u roku, u kojem se, u skladu sa Zakonom, podnosi zahtjev za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda operatora i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije.

(2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se za period koji odgovara periodu zahtjeva za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda operatora i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije.

(3) Ako se zahtjev iz stava 1 ovog člana podnese u toku primjene privremenih cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije utvrđenih u skladu sa Zakonom, cijene za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja utvrđuju se za preostale kalendarske godine regulatornog perioda čije je trajanje utvrđeno u smislu Zakona i metodologije kojom se uređuje utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije.

Sadržaj zahtjeva

Član 36

(1) Uz zahtjev za utvrđivanje cijena za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja, operator podnosi sljedeću

dokumentaciju:

- 1) godišnji plan potreba usluga;
 - 2) godišnji plan troškova za nabavku usluga;
 - 3) ostvarene podatke o fizičkim pokazateljima za posljednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine tekućeg regulatornog perioda za koje postoje konačni podaci i verifikovane planske podatke za regulatorni period za koji se utvrđuju cijene za pružanje pomoćnih usluga i usluga balansiranja, koji su potrebni za izračunavanje cijena i ocjenu opravdanosti zahtjeva, u skladu sa ovom metodologijom;
 - 4) obračun cijena, u skladu sa ovom metodologijom;
 - 5) ugovore, predugovore, okvirne ugovore i drugu dokumentaciju u vezi sa nabavkom pomoćnih usluga i usluga balansiranja, kojima se dokazuje redovno, sigurno i kvalitetno pružanje usluga.
- (2) Operator je dužan da dostavi i druge podatke na zahtjev Agencije, sve do donošenja konačne odluke.
- (3) Ako operator ne dostavi dokumentaciju iz st. 1 i 2 ovog člana, Agencija će troškove utvrditi procjenom na osnovu podataka iz poslednje godine za koju postoje konačni podaci.

Način dostavljanja dokumentacije

Član 37

Dokumentacija iz člana 36 ove metodologije se dostavlja u pisanoj formi i u elektronskom obliku koji omogućava dalju obradu.

Razmatranje zahtjeva

Član 38

- (1) Agencija na internet stranici objavljuje zahtjev operatora za utvrđivanje cijena za pomoćne usluge i usluge balansiranja, sa podnesenom dokumentacijom.
- (2) Mišljenja i primjedbe na zahtjev iz stava 1 ovog člana, zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od osam dana od dana njegovog objavljivanja.
- (3) Ako zahtjev sadrži formalni nedostatak, ako je nerazumljiv ili nepotpun, Agencija će najkasnije u roku do 14 dana od dana prijema zahtjeva zatražiti od operatora da nedostatke otkloni i obavještenje o tome objaviti na internet stranici.
- (4) Operator je dužan je da nedostatke u zahtjevu otkloni u roku od 10 dana od dana prijema zahtjeva iz stava 3 ovog člana.

Objavljivanje izvještaja

Član 39

- (1) Izvještaj o analizi dokumentacije, sa predlogom cijena za pomoćne usluge i usluge balansiranja Agencija objavljuje na internet stranici.
- (2) Mišljenja i primjedbe na izvještaj iz stava 1 ovog člana, zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od sedam dana od dana njegovog objavljivanja.
- (3) Izvještaj po mišljenjima i primjedbama iz stava 2 ovog člana Agencija objavljuje na internet stranici.

Razmatranje izvještaja

Član 40

- (1) Poziv za sjednicu Odbora Agencije na kojoj se razmatra izvještaji iz člana 39 st. 1 i 3 ove metodologije dostavlja se podnosiocu zahtjeva najkasnije osam dana prije dana održavanja sjednice.
- (2) Obavještenje o održavanju sjednice Odbora Agencije objavljuje se na internet stranici Agencije.

Donošenje odluke

Član 41

- (1) Odbor Agencije donosi odluku o utvrđivanju cijena za pomoćne usluge i usluge balansiranja i dostavlja je podnosiocu zahtjeva i licenciranim snabdjevačima.
- (2) Odluka iz stava 1 ovog člana objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici Agencije.

VI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Primjena u slučaju nepredviđenih okolnosti

Član 42

(1) U slučaju nastanka nepredviđenih okolnosti koje zahtjevaju hitno postupanje, operator može privremeno da odstupa od primjene ove metodologije.

(2) Operator je dužan da bez odlaganja obavijesti pružaoce pomoćnih usluga, operatora tržišta i Agenciju o nastanku okolnosti iz stava 1 ovog člana.

(3) Nakon prestanka nepredviđenih okolnosti, operator je dužan da subjekte iz stava 2 ovog člana detaljno informiše o uzrocima nastanka, trajanju i eventualnim posljedicama nastalih okolnosti, kao i o odstupanjima od primjene odredbi ove metodologije.

Primjena ograničenja cijena

Član 43

Ograničenje cijena iz čl. 14 i 25 ove metodologije, ne primjenjuju se u slučaju postojanja najmanje tri ponude različitih ponuđača za pružanje pomoćnih usluga, čije ponude prevazilaze potrebe sistema za najmanje 50%.

Prestanak važenja

Član 44

Danom stupanja na snagu ove metodologije prestaje da važi Metodologija za utvrđivanje cijena i uslova za pružanje pomoćnih i sistemskih usluga i usluga balansiranja prenosnog sistema električne energije ("Službeni list Crne Gore", br. 44/16, 40/17 i 50/19).

Stupanje na snagu

Član 45

Ova metodologija stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".